

6.6.2005

882/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

VIIVÄSTYS LUPA-ASIAN KÄSITTELYSSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 18.3.2005 oikeusasiamiehelle lähettämässään kirjeessä Saarijärven maistraatin menettelyä lupa-asian käsittelyn viipymisen johdosta.

3 RATKAISU

3.1 Maistraatin selvitys käsittelyn kestosta

Saadusta selvityksestä ilmenee, että puheena oleva lupa-asia, jossa lupaa oli haettu perinnönjakosopimusluonnoksen mukaiselle perinnönjaolle, oli tullut vireille Saarijärven maistraatissa 28.9.2004. Lupa oli myönnetty 21.3.2005.

Maistraatin mukaan Länsi-Suomen lääninhallituksen ja maistraatin välillä solmitussa tulossopimuksessa vuodelle 2005 on asetettu tavoitteeksi, että lupa-asioiden käsittelyaika on keskimäärin kaksi kuukautta. Maistraatti myönsikin, ettei tulossopimuksen mukaiseen tavoitteeseen nyt ollut päästy.

Käsittelyn viivästyminen olivat vaikuttaneet osaltaan holhoustoimen henkikirjoittajan vuosilomat, sairauslomat sekä joulukuun 2004 jälkeen vireillä ollut varsin laaja edunvalvojan määräämiseen liittynyt käräjäoikeuden istunto. Pääosan kantelussa mainitun asian vireilläolajasta maistraatilla ei ollut ollut tarkastajaa eikä muutakaan määrääkaista henkilöstöä, joten resurssipula erityisesti holhouspuolella oli ollut etenkin puheena olevana ajankohtana erittäin akuutti. Kyseinen lupa-asia ei myöskään ollut rutiiniluontoinen, koska perinnönjaossa oli 34 osakasta ja siihen liittyi mm. testamentti ja testamentin täydennys, jotka olivat sisältäneet mm. legaatteja. Lisäksi maistraatti vetosi maistraateille yleisesti annettuihin uusiin tehtäviin.

3.2 Arviointia

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä, ja valtion virkamieslain 14 §:n mukaan

virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Totean ensinnäkin, että koska edunvalvontatoimen hoitamisessa on kyse valtion vastuulla olevasta ihmisten oikeusturvaan ja erityisesti perusoikeuksiin hyvin olennaisesti liittyvästä tehtävästä, tulee myös käytettävissä olevien voimavarojen olla sellaisia, että julkinen valta kykenee asianmukaisesti täyttämään sille säädetyt tehtävät.

Puheena olevilla lupa-asioilla voi olla vaikutusta edunvalvonnassa olevan henkilön ohella myös ulkopuolisten, kuten esimerkiksi kiinteistökaupan toisen osapuolen tai – kuten nyt – muiden pesänosakkaiden asemaan, kun yhden osakkaan osalta oikeustoimi on jouduttu hyväksyttämään viranomaisella. Lupa-asiasta ei lähtökohtaisesti saisi aiheutua kohtuutonta haittaa tai vaivaa verrattuna tilanteeseen, jossa kukaan osakkaista ei olisi edunvalvonnassa. Toisaalta kyse on ennen muuta siitä, että menettelyllä halutaan varmistaa edunvalvonnassa olevan henkilön etujen ja oikeuksien toteutuminen tilanteessa, jossa hän ei itse kykene asiaansa valvomaan.

Saarijärven maistraatin lausunnossa esitetty näkemys sen resursseista ei sinänsä ole valtakunnallisesti tarkastellen poikkeuksellinen. Sisäasiainministeriön vuonna 2003 julkaistusta Holhoustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen ohjausryhmän raportista (sisäasiainministeriön julkaisu 26/2003) nimittäin ilmenee, että suoritettun kyselytutkimuksen mukaan suurimmassa osassa maistraatteja ei oltu tyytyväisiä nykyiseen resursointiin. Maistraattien resursseja erikseen selvittäneestä tutkimuksesta (Maistraattien resurssiselvitys, sisäasiainministeriön julkaisu 5/2004) puolestaan ilmenee, että yli puolet maistraateista pitää väärin mitoitettuja resursseja holhoustoimen ongelmana. Maistraattien arvion mukaan toimintatapojen muuttamisellakaan ei ole mahdollista merkittävästi parantaa tehokkuutta.

Koska maistraattien resurssiselvityksen myötä valtakunnallinen tilanne jo on vastuullisen ministeriön tiedossa, en tässä vaiheessa katso aiheelliseksi ryhtyä yleisellä tasolla enempään toimenpiteisiin. Totean kuitenkin, että tarkoitukseni on edelleenkin seurata tilanteen kehittymistä ja puheena olevaa kysymystä myös sen informaation kautta, jota minulle välittyy kanteluiden käsittelyn mutta myös tarkastuskäyntien yhteydessä.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vanhastaan katsottu, että organisaatioon tai resursseihin liittyvillä seikoilla ei lähtökohtaisesti voida perustella poikkeamista siitä, mitä perustuslain 21 § hyvältä hallinnolta edellyttää. Totean myös, että julkisen vallan tulee turvata perusoikeuksien toteutuminen.

Asian käsittelyn yhteydessä ei sinänsä ole ilmennyt aihetta epäillä, etteikö kyse olisi nyt ollut sellaisen vaativan yksittäistapauksen käsittelystä, jonka osalta käsittelyaika olisi hyväksyttävällä tavalla voinut olla ainakin jossain määrin esimerkiksi tulossopimuksessa asetettuja tavoitteita pitempi. Nyt käsittelyaika oli kuitenkin näihin asetettuihin tavoitteisiin nähden ollut hyvin pitkä, lähes kolminkertainen.

Toisaalta asiassa ei kuitenkaan ole aihetta epäillä, että viipyminen olisi johtunut yksittäisen virkamiehen laiminlyönneistä. Olen asiaa arvioidessani ottanut huomioon myös sen, mitä maistraatti on selvityksessään kertonut nykyisistä voimavaroistaan.

Edellä todetuin perustein tyydyn kiinnittämään Saarijärven maistraatin huomiota perustuslain 21 §:ssä asetettuun vaatimukseen asioiden viivytyksettömästä käsittelystä.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Saarijärven maistraatin menettelystä sen tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.